

Ковальчук Михайло Петрович,
кандидат філологічних наук, доцент
Кафедра філології Коломийського інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

**ПОКУТСЬКО-ГУЦУЛЬСЬКО-НАДДНІСТРЯНСЬКІ
ДІАЛЕКТНІ РИСИ В ДІЄСЛІВНІЙ ПАРАДИГМІ ГОВІРКИ
СЕЛА СЕРЕДНІЙ МАЙДАН НАДВІРНЯНСЬКОГО РАЙОНУ**

Дослідження діалектної мови на всіх її структурних рівнях, зокрема на рівні морфології, є актуальним завданням сучасної лінгвістики. Важливість цього завдання зумовлюється значенням даних діалектології для поглибленого пізнання й дослідження історії української національної мови і її функціонування на сучасному етапі. Адже відомо, що завдяки аналізу говіркового матеріалу можна з'ясувати суть багатьох явищ у мові, виявити причини їх появи і простежити етапи розвитку. Саме в місцевих діалектах і говірках часто зберігаються такі мовні риси, які давно вже втрачені у літературній мові або не зовсім виразно й чітко відбилися в тих писаних пам'ятках, які дійшли до наших днів. Крім того, в діалектах відбувається зародження багатьох мовних тенденцій, які можуть розвинути в майбутньому. Системні всебічні дослідження говірок, які за лінгвогеографічними даними розташовані на порубіжжі різних говорів української мови, на сьогодні не втрачають своєї актуальності. Це пов'язано з необхідністю виявлення та опису мовних взаємовпливів у межах говірки суміжних діалектів, між територією поширення й функціонування яких знаходяться відповідні населені пункти.

До таких перехідних діалектних утворень належить і говірка села Середній Майдан Надвірнянського району. Цей населений пункт розташований дещо північніше від межового відрізка Надвірна – Коломия, який, на думку

більшості дослідників, розділяє насамперед східнокарпатський та покутський діалекти [див. 1, 221; 2, 27; 6, 135; 9, 71]. Про перехідні діалектні ознаки середньомайданської говірки неодноразово зазначалось і в наших спеціальних працях, присвячених її описові в різних аспектах [7; 8].

Обстежуючи говірку села Середній Майдан з погляду різних аспектів, ми виявили низку яскраво виражених діалектних особливостей словозміни, значною мірою характерних для галицько-буковинської групи говорів південно-західного наріччя, насамперед гуцульського, покутського, меншою мірою – наддністрянського. Останній, на думку дослідників, межує з покутським широкою смугою перехідних говірок дещо північніше лінії Надвірна – Отинія – Живачів – Петрів [3, 55].

З метою всебічного вивчення морфологічної системи говірки у пропонованій праці розглянемо діалектні риси дієслівної парадигми. У зіставленні з іншими лексико-граматичними класами слів дієслово в говірці села Середній Майдан відзначається найбільшою кількістю ознак діалектного мовлення. Така різноманітність говіркових особливостей форм дієслова зумовлена насамперед його лексико-граматичною семантикою. Дієслово, позначаючи у мові дії, процеси, явища, є найбільш поширеним, динамічним семантико-граматичним класом слів переважної більшості мов чи будь-яких інших мовних утворень, у тому числі й діалектів.

Діалектні ознаки парадигми дієслова в говірці послідовно простежуються практично в усіх його формах. Форми інфінітива в досліджуваній говірці, залежно від кінцевого приголосного основи, можуть збігатися з літературними, а в деяких випадках зберігати виразні діалектні відмінності: *йти́, не́сти, леті́ти, гадáти, бі́чи, печі́, стерéчи, печі́, стрі́чи, запрéчи*.

Наведені приклади засвідчують відому закономірність у вживанні форм інфінітива, яка притаманна південно-західним говорам, насамперед покутському [3, 61]. У неозначених формах дієслів, основа яких закінчується на [g] або [k], у межах говірки послідовно вживається кінцівка *-чи* < дав. укр. *-чи* < прасл. **-gti, *-kti*.

Таким чином, говіркові форми інфінітива, основа яких закінчується на [z] або [k], є чітким фонетичним збереженням форм давньоукраїнського інфінітива.

Відтворення зворотних дієслівних форм у межах говірки відбувається двома способами: частка-постфікс *-ся* стосовно дієслова може знаходитись як у препозиції, так і в постпозиції: *татови се сі привиділо* і *татови се привиділосі*; *свати уже сі помирили* і *свати уже помирили сі*.

Як видно, частка, *-ся* в говіркових зворотних формах повністю не лексикалізувалась із дієсловами. Будучи за походженням зворотним займенником, частка-постфікс *-ся* у діалектному мовленні може виступати щодо основного дієслова навіть на певній дистанції в синтагматичному ряді: *мені сі сеї ночі нічого не сніло*; *свати сі вже помирили*.

Притаманною для говіркового постфікса *-ся* є рефлексія [a] після м'якого [c'] в голосний переднього ряду.

Індикатив у межах обстежуваної говірки відзначається характерними діалектними ознаками у формах усіх трьох часів дієслова: у теперішньому, минулому й майбутньому. Говіркові форми дієслів теперішнього часу, залежно від їх основи, відзначаються діалектними рисами, притаманними багатьом говіркам південно-західного ареалу. Однією з характерних ознак є вживання у закінченні деяких форм теперішнього часу дієслів приголосного [j] на місці епентетичного [л'] у літературній мові: однина – 1 ос. *рób'ю, лóв'ю, лóm'ю, крóp'ю*; 2 ос. *рóbиш, лóвиш, лómиш, крópиш*; 3 ос. *рóbит, лóвит, лómит, крópит*; множина – 1 ос. *рóbимо, лóвимо, лómимо, крópимо*; 2 ос. *рóbите, лóвите, лómите, крópите*; 3 ос. *рób'їт, лóв'їт, лóm'їт, крóp'їт*.

Таким чином, говіркові особливості засвідчуються у формах першої особи однини та третьої особи множини дієслів, основа яких закінчується на губний приголосний. У закінченнях даних словоформ внаслідок депалаталізації кінцевого приголосного основи замість наявного в літературній мові епентетичного [л'] вживається звук [j].

Збереження в межах говірки приголосного [j] у флексіях даних граматичних форм є результатом певних морфологічних процесів, що

виявляються в окремих південно-західних говорах, зокрема наддністрянському, покутсько-буковинському та гуцульському. Як відомо, в літературних формах третьої особи множини вставний [л'] з'явився під впливом дієслівних форм першої особи однини: *люблять, сплять* за аналогією до *люб'ю, сп'ю*. Однак у названих південно-західних діалектах фіксується послідовне збереження [j] у третій особі множини, яке, на думку деяких мовознавців, навпаки, впливає на творення форм першої особи однини типу *люблю, сплю* [1, с.131]. З цього видно, що в говірковій словозміні дієслова першої особи однини підпали під вплив форм третьої особи множини, отже, спостерігається явище, протилежне подібним процесам у відповідних формах літературної мови. Якщо в літературній мові форми першої особи однини вплинули на формування третьої особи множини, то в діалектному мовленні відбувся зворотний аналогічний процес.

Не менш характерною діалектною рисою обстеженої говірки є ствердіння кінцевого [т'] у флексіях форм третьої особи однини і множини дієслів II дієвідміни, наприклад: *хваліт, паліт, носіт, ходіт, говоріт*.

Слід зазначити, що подібна веляризація кінцевого [т'] виявляється також у дієслівних формах третьої особи множини майбутнього часу, другої і третьої особи множини імператива, наприклад: *похваліт, спаліт; хваліт, паліт, най носит, най говоріт*.

Дехто з дослідників умотивовує ствердіння [т'] в закінченнях дійсного способу дієслів впливом на них флексії давньої форми вказівного займенника чоловічого роду *тъ* [9, с.130]. Пояснюючи вказівний займенник *тъ*, дієслово-предикат зазнало веляризації кінцевого [т']. Це насамперед стосується форм третьої особи однини: *тъ палитъ* → *той паліт*.

Очевидно, дієслівна флексія у діалектах зазнала уподібнення до закінчення суб'єкта *тъ*. Ствердіння кінцевого [т'] у словоформах третьої особи множини пояснюється аналогічними уподібненнями до форм третьої особи однини.

Окрім веляризації кінцевого [m'], дієслівні форми третьої особи однини теперішньої часу в говірці можуть відзначатись його повним усіченням. Так, у говірковому мовленні в третій особі однини теперішнього часу, поряд із повними дієслівними формами II дієвідміни, вживаються словоформи, у яких опущений кінцевий [m']: *кóси, вóди, кúри, прóси*. Веляризація кінцевого [m] в аналізованих говіркових формах, як і його усічення, є однією з характерних рис наддністрянського та покутського діалектів [3, 60-61].

Очевидно, на творення цих форм дієслова на діалектному мовному ґрунті безпосередньо вплинули відповідні закінчення I дієвідміни в однині, як-от: 3 ос. *íде, мóже, дúмає, плáче*. Злиття колишніх тематичних суфіксів дієслів I та II дієвідмін в одному звуці [e^u] або [u^e] в ненаголошеній позиції властиве більшості південно-західних говорів [4, с.99].

Для дієслівних форм третьої особи множини теперішнього часу властивий перехід флексійного [a] після м'яких та шиплячих приголосних у голосний переднього ряду, наприклад: *кóсит, сóлит, вóзит, сúшит, лóм'ит, бáв'ит* та ін. Таким чином, [i] в закінченнях даних говіркових словоформ є фонетичним варіантом фонем /a/. Ці форми також фіксують ствердіння кінцевого [m], притаманне наддністрянським говіркам, натомість типове для гуцульського та покутського діалектів його усічення [див. 3, 57; 61] у формі третьої особи множини в говірці села Середній Майдан відсутнє.

Діалектна мова, як і літературна, для вираження минулої дії має дві форми дієслова: 1) власне минулий час; 2) давноминулий час [1, с.99]. Щодо структури дієслівних форм минулого часу у межах говірки, то в діалектному мовленні вживаються як прості, так і аналітичні форми. При цьому простежується ціла низка говіркових особливостей у словозміні дієслів минулого часу.

Сучасні українські форми минулого часу своїм походженням, як відомо, сягають давніх форм перфекта з опущеним допоміжним дієсловом [1, с.99]. Проте в говірці, поряд із простими формами минулого часу, вживаються специфічні складні форми, що містять залишок допоміжного дієслова із

граматичним значенням часу й особи: однина – 1 ос. *сидів* і *сидів-ем*; *брала* і *брала-м*; 2 ос. *сидів* і *сидів-ес*; *брала* і *брала-с*; 3 ос. *сидів*; *брала*; множина – 1 ос. *сиділи* і *сиділи-смо*; *брали* і *брали-смо*; 2 ос. *сиділи* і *сиділи-сте*; *брали* і *брали-сте*; 3 ос. *сиділи*; *брали*.

Як видно, особові енклітики у говіркових формах минулого часу дієслова вказують на діючу особу. Характерним для говірки є те, що особові закінчення дієслів вживаються зазвичай у реченнях із пропущеним підметом – займенником першої або другої особи однини і множини: *косів-ем у свата конюшину*; *уже-с побіліла у хаті*; *пішли-смо в ліс*; *недобре посіяли-сте пшеницю*.

У формах третьої особи однини та множини дієслів минулого часу особові енклітики відсутні, оскільки ці дієслова, як правило, сполучаються з наявним у реченні суб'єктом дії: *Петро уже поїхав*; *сестра думала про школу*; *він дав мені дитину, а вона заплакала*.

Таким чином, у досліджуваній говірці частково збереглися форми 1 та 2 особи однини і множини давньоукраїнського перфекта, що рефлексуються як колишні форми дієприкметника на *-ль*, *-ла*, *-ло* (носій основного лексичного значення) із залишками допоміжного дієслова *быти* в особових формах теперішнього часу: чоловічий рід, однина – 1 ос. *есмь писаль* → *писав-ем*; 2 ос. *еси писаль* → *писав-ес*; множина – 1 ос. *есмь писали* → *писали-смо*, 2 ос. *есте писали* → *писали-сте*; жіночий рід, однина – 1 ос. *есмь писала* → *писала-м*; 2 ос. *еси писала* → *писала-с*; множина – 1 ос. *есмь писалы* → *писали-смо*; 2 ос. *есте писалы* → *писали-сте*.

Наведені приклади свідчать про те, що давньоукраїнське допоміжне дієслово *быти*, залежно від флексії основного дієслова, у говіркових формах минулого часу набуло двоякого оформлення. В особових формах, основне дієслово яких закінчується на голосний звук, колишнє допоміжне дієслово *быти* в говірці вживається без протетичного [j]: *мала-с*; *мали-смо*; *мали-сте*. У формах минулого часу, основне дієслово яких має нульову флексію і

закінчується на приголосний, особові енклітики містять приставний [j], що був притаманний усім формам давнього перфекта: *жив-єм, йшов-єс*.

Особові закінчення колишніх перфектних форм у діалектному мовленні можуть виступати як у постпозиції стосовно основного дієслова, так і перед ним: однина – 1 ос. *та ходила-м, та прийшов-єм*; 2 ос. *та ходила-с, та прийшов-єс*; множина – 1 ос. *та ходили-смо, та прийшли-смо*; 2 ос. *та ходили-сте, та прийшли-сте*, а також: 1 ос. *та-смо ходили, та-смо прийшли*; 2 ос. *та-сте ходили, та-сте прийшли*.

Характерною для говіркових форм перфекта стала уніфікація у минулому часі множини колишніх родових закінчень дієприкметника. Відомо, що давні множинні форми активного дієприкметника минулого часу на *-ль, -ла, -ло* мали такі флексії: *-и* – в чоловічому роді; *-ы* – в жіночому; *-а* – в середньому. У говірці ж, як видно з наведених прикладів, в основному дієслові вживається єдине закінчення *-и*, притаманне всім множинним формам колишнього перфекта. Загалом залишки колишнього перфекта у зазначених дієслівних формах притаманні суміжним діалектам південно-західного наріччя – наддністрянському, покутському, гуцульському [1, 140-141].

Досить поширеним явищем в обстеженій говірці є вживання дієслівних форм передминулого, або давноминулого часу. Ці форми дієслова часто використовуються як засіб вираження минулої дії, яка передувала іншій минулій дії. Відомо, що давноминула дія в староукраїнській мові передавалась формою плюсквамперфекта (перфект сполучався з активним дієприкметником минулого часу *быль, -а, -о*).

Говіркові дієслівні форми передминулого часу на позначення давноминулої дії значною мірою зберегли морфологічні риси давньоукраїнського плюсквамперфекта. Так, у говірці із структури давньоукраїнської форми плюсквамперфекта послідовно збереглося дієслово *бути* у минулому часі (колишній дієприкметник), а також цілісна говіркова форма перфекта – основне дієслово (також колишній дієприкметник минулого часу на *-ль*) та залишок допоміжного дієслова *бути* в особових формах

теперішнього часу: чоловічий рід, однина – 1 ос. *ходів-єм був, був-єм приніс*; 2 ос. *ходів-єс був, був-єс приніс*; 3 ос. *він був ходів, він був приніс*; жіночий рід, однина – 1 ос. *ходила-м була, була-м принесла*; 2 ос. *ходила-с була, була-с принесла*; 3 ос. *вона була ходила, вона була принесла*; множина – 1 ос. *ходили-омо були, були-смо принесли*; 2 ос. *ходили-сте були, були-сте принесли*; 3 ос. *вони були ходили, вони були принесли*.

Як і форми перфекта, давноминулий час дієслова в говірці відзначається довільним розміщенням особових енклітиків стосовно основного дієслова чи допоміжної зв'язки *бути*. У відношенні до кожної з цих частин колишнього плюсквамперфекта особові закінчення розташовуються і в постпозиції, і в препозиції. Вони можуть сполучатися в реченні і з іншими частинами мови: *як-єм був прийшов до тебе, то була-с сі утішила*; *коли-смо були поїхали жити до міста, нагаздували-сте були добре*.

Загалом залишки цілісного давньоукраїнського плюсквамперфекта поширені в південно-західних діалектах, зокрема, в ряді говірок наддністрянського, покутсько-буковинського, лемківського, закарпатського, волинського говорів [1, с.99]. Більшою мірою в різних українських говорах, а також у літературній мові, як відомо, вживаються форми давноминулого часу без особових закінчень: *був пішов, була подумала, були заспівали* тощо. Залишки колишніх особових форм дієслова *бути* у таких словоформах занепали.

Для досліджуваної говірки в основному характерне вживання двох способів передачі майбутньої дії: 1) за допомогою простої форми майбутнього часу дієслова; 2) за допомогою аналітичної форми. Кожна з цих форм, уживаючись в говірці, відзначається певними діалектними особливостями.

Говіркові форми простого майбутнього часу доконаного виду, як і в літературній мові, творяться шляхом приєднання до особових форм теперішнього часу префіксів або суфіксів, що мають значення завершеної дії: однина – 1 ос. *привезу, віїду, рұхну, крїкну*; 2 ос. *привезеш, віїдеш, рұхнеш, крїкнеш*; 3 ос. *привезе, віїде, рұхне, крїкне*; множина – 1 ос. *привеземо, віїдемо,*

ру́хнемо, крі́кнемо; 2 ос. привезете, ві́дете, ру́хнете, крі́кнете; 3 ос. привезут, ві́дут, ру́хнут, крі́кнут.

Як засвідчують наведені приклади, говіркові форми майбутнього часу доконаного виду переважно співвідносяться з літературними: їх особові флексії відповідають формам теперішнього часу. Засобами ж розмежування дієслівних форм теперішнього й майбутнього часів у говірці виступають формотворчі префікси, рідше – суфікси. В окремих випадках засобом розмежування літературних та говіркових форм виступає наголос: у говірці особові форми деяких дієслів мають наголошений кореневий голосний: *привéзу, принесеш, забéре, відбéремо, принéσετε, привéзут* та ін. У деяких говіркових формах простого майбутнього часу дієслів із префіксом *ви-* префіксальна фонема */u/* зазнає звуження, а подекуди, особливо під наголосом, характеризується підвищеною артикуляцією й вимовляється як *[i]*: *ві́йду, ві́п'ю, ві́ступ'ю, ві́думаєш, ві́біжете, ві́грають.*

Цілком імовірно, що підвищена вимова нормативного префіксального *[u]* в дієсловах зумовлена синтаксичними діалектними особливостями. У говіркових синтаксичних конструкціях зазначені дієслова-присудки передбачають при собі найчастіше прийменник *від* та додаток (субстантив або займенник у непрямому відмінку): *ві́йду від нему (д'нему), ві́грають від них, ві́берут від того.* Можна припустити, що на підвищення артикуляції префіксального голосного дієслів такого типу вплинула вимова розміщеного поряд прийменника *від*.

На позначення майбутньої дії недоконаного виду в обстеженій говірці, як правило, вживається складена форма майбутнього часу дієслова. Як і в літературній мові, аналітична форма майбутнього часу в говірці складається з інфінітива основного дієслова, що виражає реальне значення, і допоміжного дієслова *бути* в особових формах простого майбутнього часу: однина – 1 ос. *буду робі́ти, учі́тисі, стерéчи; 2 ос. будеш робі́ти, учі́тисі, стерéчи; 3 ос. будеш робі́ти, учі́тисі, стерéчи; множина – 1 ос. будемо робі́ти, учі́тисі,*

стерéчи; 2 ос. будете робіти, учітисі, стерéчи; 3 ос. будеш робіти, учітисі, стерéчи.

Як видно, говіркові складені форми майбутнього часу дієслова структурно співвідносні з літературними відповідниками. Діалектні відмінності фіксуються лише в окремих складових частинах аналітичної форми (з наведених прикладів це, зокрема, *учитисі, стеречи, будут* тощо, про діалектні особливості яких йшлося вище).

Досить поширеним явищем у говірці села Середній Майдан є використання діалектних форм умовного способу дієслів як засобу вираження дії з бажальною чи умовною семантикою. Дієслівні форми на позначення потенційної дії відзначаються певними впливами давніх кон'юнктивних форм. Як відомо, у давньоукраїнській мові умовний спосіб являв собою сполучення активного дієприкметника минулого часу на *-ль, -ла, -ло* з допоміжним дієсловом *быти* у формі аориста. Дієприкметник у давніх кон'юнктивних формах був носієм реального значення дії, а допоміжне дієслово містило в собі граматичне значення числа й особи [5, 216]. За спостереженнями дослідників, давньоукраїнські форми умовного способу дієслова в різних діалектах південно-західного наріччя рефлексуються по-різному [1, 142].

В обстеженій говірці парадигма умовного способу дієслів також частково відображає вплив давньоукраїнських форм кон'юнктива. Так, аналіз діалектного матеріалу засвідчує паралельне функціонування двох способів вираження умовної дії.

Найбільш вживаною є форма кон'юнктива, яка являє собою сполучення основного дієслова (колишнього дієприкметника на *-ль*) та частки *би*, яка приєднує до себе особові закінчення. У говірковому мовленні у формах умовного способу частка може розташовуватись як перед основною дієслівною лексемою, так і після неї: чоловічий рід, однина – 1 ос. *носів би-м, би-м прийшов*; 2 ос. *носів би-с, би-с прийшов*; 3 ос. *носів би, би прийшов*; жіночий рід, однина – 1 ос. *носіла би-м, би-м прийшла*; 2 ос. *носіла би-с, би-с прийшла*;

3 ос. носіла *би*, *би прийшла́*; множина – 1 ос. носили *би-смо*, *би-смо прийшли́*;
2 ос. носіли *би-сте*, *би-сте прийшли́*; 3 ос. носіли *би*, *би прийшли́*.

Як видно, умовна частка *би* у говіркових формах першої та другої особи однини і множини дієслів умовного способу приєднує особові закінчення, які вказують на носія умовної дії. Дієслова, виражені третьою особою, зазвичай пояснюють реально існуючий суб'єкт: субстантив, предметно-особовий займенник, числівник тощо.

Значно рідше вживається в говірці модальна частка *бих*, що сягає стародавньої форми першої особи однини аориста дієслова *быти*. У такого типу говіркових кон'юнктивних конструкціях особові закінчення приєднуються до основного дієслова, а частка вживається окремо: *сказáв-ем бих*, *ма́ла-м бих*, *бу́в-ем бих*, *пої́хала-м бих*.

Подібні словоформи умовного способу засвідчують вплив на досліджувану говірку східнокарпатського діалекту. Саме в гуцульському говорі частка *бих* у кон'юнктивній формі першої особи однини вживається досить широко. Крім того, частка *бих* виступає паралельно з *би* в покутсько-буковинському, а також у закарпатському ареалах [1, 254].

У говірці села Середній Майдан уживаються й форми умовного способу, які творяться приєднанням до звичайних кон'юнктивних форм допоміжного дієслова *бути* в минулому часі: *був би-м узéв*, *зробíв би-с був*, *була би зна́ла*, *смія́лисi би були*, *були би-смо ма́ли*, *вiдiли би-сте були* та ін.

У говірці села Середній Майдан широко вживаються дієслівні форми імператива. Тут, як і в літературній мові, дієслова наказового способу не мають категорії часу, але їм властиві категорії особи і числа. Говіркові форми імператива утворюються від основи теперішнього часу і, залежно від граматичного значення особи та числа, відзначаються визначеними діалектними ознаками.

У другій особі однини говіркові форми наказового способу мають флексії *-и* або нульову: *бері́*, *несі́*, *просі́*, *прийді́*, *крикні́*; *зна́й*, *сiда́й*, *бу́дь*, *íж*, *уста́нь*.

Закінчення цих та інших форм другої особи однини в основному чітко відбивають флексії давніх форм імператива, пор. давньоукраїнські: *бери, неси, проси, прииди, крикни, знаи, с҃даи, будь, нжь, устань*. Говіркові імперативні форми дієслів з префіксами *ви-, за-, при-, під-*, основа яких закінчується на приголосний, зберігають закінчення *-и*, на яке перейшов наголос: *віходи́, залази́, заводі́, привози́, підноси́* (пор. літературні форми: *виходь, залазь, привозь* та ін.). Форми наказового способу на *-и*, у яких наголос перейшов на флексію, характерні для наддністрянських говірок [9, 122].

Третя особа однини і множини наказового способу утворюється в говірці аналітично – поєднанням особової форми простого майбутнього або теперішнього часу дієслова і модальної частки *най*: однина – *най прійде, най робит, най грає*; множина – *най прійдут, най роб'їт, най грают*. Формант *най* у третій особі однини та множини виступає фонетичним різновидом нормативної в літературній мові частки *нехай*.

У другій особі множини імператива, за нашими спостереженнями, виступають особові флексії *-їт, -те*: *берїт, кладїт, тігнїт, дивїтсі, бұдьте, клічте, граїте*.

Наведені словоформи відповідають літературним аналогам. Єдиним відхиленням від нормативних форм другої особи множини є говіркове отвердіння *[m']* у флексіях дієслів. Веляризацію кінцевого приголосного основи в даному випадку можна пояснити хіба що загальною тенденцією до ствердіння *[m']* у закінченнях дієслівних форм, характерною для багатьох говірок південно-західного ареалу [9, 122].

Ґрунтовний аналіз говірки села Середній Майдан на морфологічному рівні дасть змогу визначити її місце в системі південно-західних говорів української національної мови. Говіркова парадигма дієслова засвідчує діалектні ознаки покутського, гуцульського, наддністрянського говорів.

Таким чином, можна припустити, що досліджувана говірка локалізується приблизно на межі перетину зазначених діалектів південно-західного наріччя української національної мови, а отже, належить до перехідних. Це

припущення, однак, може бути підтверджене лише за умови всебічного обстеження говірки села Середній Майдан, зокрема її фонетичної і лексичної систем та синтаксичної будови.

Література

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К.: Вища школа, 1980. – 246 с.

2. Бігусяк М. В. До питання гуцульсько-покутського діалектного порубіжжя на теренах Івано-Франківщини / М. Бігусяк // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Філологія (мовознавство). – Випуск ХІХ-ХХ. – Івано-Франківськ: Видавництво ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. – С. 26-29.

3. Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект. Монографія / В.В. Грещук, В.І. Кононенко, М.П. Лесюк, М.І. Паньків, М.Д. Романюк, С.І. Хороб та інші. – Київ – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. – 315 с.

4. Жилко Ф.Т. Нариси з української діалектології / Ф. Жилко. – К., 1955. – 316 с.

5. Жовтобрюх М.А. Історична граматики української мови / М.А. Жовтобрюх, О.Т. Волох, С.П. Самійленко, І.І. Слинько. – К.: Вища школа, 1980. – 320 с.

6. Кобилянський Б. Діалект і літературна мова (Східнокарпатський і покутський діалекти, їх походження і відношення до української літературної мови) / Б. Кобилянський. – К., 1960. – 276 с.

7. Ковальчук М.П. Гуцульська діалектна субстантивна лексика в говірці села Середній Майдан Надвірнянського району / М.П.Ковальчук // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Вип. ХХХІІ – ХХХІІІ. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012. – С. 37 – 41.

8. Ковальчук М. П. Діалектні риси в мікротопонімії села Середній Майдан Надвірнянського району / М. Ковальчук // Вісник Прикарпатського

університету. Філологія. – Випуск XXIX – XXXI. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2011. – С. 162 – 166.

9. Лесюк М. П. Основні риси покутського говору / М. Лесюк // Етнос і культура: Часопис Прикарпатського університету ім. В. Стефаника: Зб. науково-теоретичних статей. Гуманітарні науки. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – №1. – С. 71-75.

У розвідці охарактеризовано діалектні ознаки вживання дієслівних форм у говірковому мовленні села Середній Майдан Надвірнянського району. Встановлено, що дієслівна говіркова парадигма фіксує мовні ознаки покутського, гуцульського, наддністрянського діалектів української національної мови.

Ключові слова: діалект, говірка, національна мова, літературна мова, граматична форма, дієслово, Середній Майдан.

In exploration dialectal features described use of verb forms in dialect Seredniy Maidan, Nadvirna district. Established that the verbal paradigm captures dialectal linguistic features Pokuttya, Hutsul, Naddnistrianska dialects Ukrainian national language.

Key words: dialect, national language, literary language, grammatical form, the verb, Seredniy Maidan.